

DE CE NOI, ROMÂNII, NE UITĂM SFINȚII?

“Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, la a căror săvârșire a vieții privind, să le urmați credința!”

Multi sfinți au dat meleagurile noastre, dară nu s-au cautat, zicea în limba veche Sfantul Mitropolit Dosoftei cu cateva secole în urmă. Din păcate pentru neamul nostru, aceasta ne(re)cunoaștere și puțină-cautare a mijlocirii duhovnicești a bine-placutilor Domnului cu care împartășim aceeași limbă și același sange continuă în vremurile noastre. Praznuirea de zilele trecute a unei familii domnești care a marturisit credința cu pretul vieții lor, precum macabeii odinioară, nu a strans la slujbele din cele câteva biserici care le-au cinstit pomenirea decât o mână de credincioși. Ne întrebăm, spre mustrarea noastră, cum oare ar fi praznuit grecii, de exemplu, o sarbatoare a unui Voievod al lor, care, împreună cu toți fiii săi, s-a făcut privescitor lumii, și ingerilor și reprezentanților multor neamuri, prin marturisirea mucenicească a dreptei-credințe strămoșești. Multi (și) pun problema muceniciei în aceste zile, dar puțini își caută nădejdea cu adevărat, prin rugăciune și cinstire duhovnicească – nu doar din vorbe bombastice – în Sfinții Brancoveni, a căror pildă să dea Domnul să ne putem face urmași atunci când ni se va cere lepadarea de credință.

În încheierea cărții închinată Batranului Irodion Kapsaliotul – pe care v-o recomandăm din inimă, nu doar pentru că este vorba de un nebun pentru Hristos de pe tărâmurile basarabene -, traducătorul roman realizează o foarte bună sinteză a acestei ne-griji a neamului nostru față de sfinții săi. Va aducem înainte rândurile monahului aghiorit roman Gherontie, a cărui întristare nu avem cum să nu o împartășim:

“(...) Nu putem să nu ne exprimăm mahnirea că viața Batranului Irodion nu a fost scrisă de un roman, cum ar fi fost firește, ci de un grec, părintele Ilarion, starețul Chilieii „Sfantul Haralambie” de la Nea Skiti. S-ar putea spune că biograful Batranului Irodion l-a cunoscut personal pe acesta și de aici imboldul de a alcătui lucrarea de față. Dar ne întrebăm: oare niciun roman – monah sau laic – nu l-a cunoscut pe Batranul Irodion și nu s-a învrednicit de binecuvântarea harului dumnezeiesc ce lucra într-însul? E de amintit că și mucenicia Sfantului Ioan Valahul, ca și cea a Sfinților Brancoveni a fost scrisă pentru prima dată de greci, în limba greacă, și anume de către Ioan Cariofil, respectiv Mitropolitul Calinic, care au fost martori oculari ai muceniciei lor. Dar, oare, în multimea aflată de față la martirajul lor, mai ales în cazul Sfinților Brancoveni, nu se afla niciun roman? Bineînțeles că se aflau, dar niciunul nu s-a gândit să astearna în scris mucenicia lor, nici atunci și nici mai pe urmă.

Revenind la Batranul Irodion, pe care, cu siguranță, mulți romani l-au cunoscut personal, ne întrebăm: oare, “neavând ochi să vadă”, l-au socotit nebun sau înșelător? Sau, “având ochi ca să vadă”, au înțeles că harul dumnezeiesc lucra prin Batranul, dar că și mine, când am aflat prima oară de existența acestei cărți, n-au făcut nimic pentru a pune în sfesnic această faclie a Duhului? Această mustrare, pe care mi-o aduc în primul rând mie însumi, nu izvoraste nicidecum dintr-o oarecare tafnoșenie cu tenta sovina, căci e limpede că aceasta nu-și are rostul – Slava Domnului că s-a găsit totuși cineva care să dea marturie despre sfințenia vieții Batranului Irodion! -, ci din dorința de a ne trezi, de a ne constientiza slăbiciunea și de a învăța ca de acum înainte să nu mai trecem cu atata senină indiferență pe lângă marii noștri Batrani și Maici. Răscumpărând greselile trecutului, ale noastre personale și ale neamului nostru românesc, să ne oprim deci puțin din alergătura cotidiană și, aplicându-ne asupra vieții lor și cuvintelor Duhului Sfant rostite prin ei, să le “salvăm” consemnându-le în scris, atât pentru folosul nostru duhovnicesc, și al celor de după noi, cât și spre slava Dumnezeului celui viu. Porunca apostolică avem în acest sens:

“Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grațiat vouă cuvântul lui Dumnezeu, la a căror săvârșire a vieții privind, să le urmați credința” (Evr. 13,7),

căci în felul acesta le aducem cinstirea cea după cuviință și ne intrăripăm stradană de a le fi urmași și fi

dupa duh.

Din nefericire, din pricina acestei neglijente proverbiale – ca s-o numesc așa!- a noastră a romanilor, fata de sfinții noștri, s-a ajuns ca astăzi să se vorbească doar de spiritualitatea rusa sau greacă, trecându-se cu vederea atata nor de sfinți odrasliți de pamantul țării noastre. Ba, mai mult, se considera – mai ales în Apus – ca noi nu am avut sfinți.

La sfârșitul volumului al VIII-lea al Filocaliei și în prefața la Patericul Romanesc, marele nostru teolog, Dumitru Staniloae, își exprimă astfel mahnirea referitor la această nedreaptă consideratie:

“Este răspândită în lumea de peste hotare părerea că în poporul nostru n-a existat o spiritualitate trinitară cu toată daruirea de sine și în sfințenie. Adeseori străinii se întreabă: Ce a dat poporul roman pe tărâmul activării practice a creștinismului în general și al Ortodoxiei în special? Stim că Ortodoxia s-a activat într-o spiritualitate remarcabilă la poporul grec, la popoarele slave, dar nu cunoaștem ceva asemănător în istoria poporului roman. Nu se cunoaște o viață spirituală deosebită a poporului roman, cu atât mai puțin specifică lui.”

În alt loc, tot el spune:

“Lipsa cunoașterii istoriei noastre îi face adesea pe occidentali să pună romanilor care merg în Apus întrebări de mare naivitate. După ce aceștia spun că sunt ortodocși, aceea conchid: Dacă sunteți ortodocși, sunteți slavi, căci grecii nu sunteți, iar Ortodoxie stim că e numai greacă și rusa. Iar când romanul ortodox precizează: Nu suntem slavi, ci latini ortodocși, occidentalul întreabă: Dar ce a dat Ortodoxia românească Ortodoxiei în general? Nu se cunoaște nicio contribuție a ei la spiritualitatea ortodoxă”.

Dar oare n-a făcut Dumnezeu să rodească sfinți și pe pamantul românesc? Jurnalistul Ioan Kalinderu, în cuvântarea sa din 1894, susținută la Academia Română, spunea legat de aceasta, parafrazându-l pe Dosoftei, marele mitropolit al Moldovei:

“Am avut și noi românii oameni cuvioși (...), am avut la diferite epoci oameni iluștri prin știință și pietate..., am avut și sihastri ducând o viață tot așa de ascetică precum cea a sfinților din Tebaida”.

Dar ce spunea mitropolitul Dosoftei:

“Dumnezeu, Sfinția Sa, niciun neam din rodul omenesc pe pamânt nu lasă nepartnic de darul Sfinției Sale. Că peste tot au tins mila Sa și a deschis tuturor usa de spăsalenie.” (Proloage, 9 iunie)

Mitropolitul Bartolomeu Anania, în Viața Sfantului Mucenic Ioan Valahul, redactată de el pe când era arhimandrit, spunea în același duh cu cele afirmate mai sus:

“Multe tinuturi ale lumii s-au învrednicit să-i facă raiului belșug de suflăte alese, care pururi se împartășesc de neinserata lumină a lui Dumnezeu. Întru acestea nici hotarele neamului românesc n-au fost mai sarace decât altele.

Din duhul poporului roman au izvorat suflăte ce s-au suit în ceata dreptilor; din sângele lui s-au plamadit trupuri care n-au suferit stricăciunea morții; sub altarele lui s-au mucenicit madulare care prin suferința au marturisit puternicia duhului întru Hristos; prin muntii lui s-au mantuit sihastri în luminata cuviosie, mistruindu-se în rugăciune, post și priveghere; și în puține din scaunele vladicești s-au nevoit ierarhi care, peste cununa de aur și nestemate a pretuirii celei de obște, și-au adăugat cununa cea nepieritoare a sfințeniei. Slava lui Dumnezeu pentru darurile Sale, că nu ne-a rusinat în fata altor semintii, lipsindu-ne de rugători apropiați! Slava lui Dumnezeu că și pamantul țării noastre a revarsat îmbelsugată ploaie de har, din care s-a

brobonit roua cea mantuitoare a sfinților noștri!”

Și dacă am avut atatia sfinți, de ce totuși nu-i cunoaștem? Ne răspunde tot mitropolitul Dosoftei, într-o însemnare autobiografică, cu ocazia unei vizite făcute la Kiev, în 1684, pentru a se închina moastelor sfinților de la Lavra Pecerska:

“Șa știi că puține zile sunt peste an să nu fie sfinți întru inșele de la țara rusească... Multi sfinți se fac la rusi și până astăzi...”; iar, puțin mai departe, spune: “Dar tocmai și din rumani mulți sunt, care am văzut viața și traiul lor, dară nu s-au cautat (s.n.), fără numai Daniil de la Voronet și Rafail de la Agapia; am sarutat și sfințele mostii. Apucat-am în zilele noastre părinți ‘nalti la bunatate și podvig (nevointa) și plecați la smerenie adăncu: Chiriace de la Tazlau, Epifanie de la Voronet, Partenie de la Agapia, Ioan de la Rasca, arhiepiscopul cel sânt și minunat, Inochentie de la Probota...”

Peste aproape două veacuri, Mitropolitul Veniamin Costachi reformula spusele predecesorului său în scaunul Mitropoliei Moldovei: “

Dintru toate neamurile își alege Dumnezeu pe robii Săi, cei ce urmează voii și poruncilor Lui.”

Parintele Ioanichie Balan, marele cronicar al sfinților autohtoni pe care l-a dat Biserica noastră strămoșească, în Introducerea la “Patericul Romanesc”, lucrarea sa de capatai, ne răspunde la randu-i:

“Ne întrebăm oare câți sihastri și calugari sfinți s-or fi nevoit pe pamantul nostru strabun, de-a lungul a peste 1600 de ani? Or, majoritatea acestor sfinți, sihastri, monahi, egumeni și ierarhi autohtoni au fost uitați pentru totdeauna, pentru că nimeni nu a consemnat și numele și faptele lor”.

Pe la 1971, același cuvios cronicar al sfinților noștri spunea în Introducerea la cartea “Chipuri de calugari îmbunătățiți din manastirile nemțene”, care a constituit de altfel și lucrarea sa de licență în Teologie din 1975, notată cu calificativul foarte bine:

“Calugarii și-au înțeles rostul, și-au modelat viața după chipul lui Hristos, și-au topit inimă în vapaia celei mai curate rugăciuni și s-au savarsit cu pace, implinindu-și înalta misiune de rugători și mijlocitori pentru toată lumea. Ei n-au lasat în urmă mostenitori, nici averi, nici alte opere valoroase, ci singura pildă vieții lor ne-a rămas nouă, urmașilor, ca un testament părintesc peste care nu se poate trece.

Este de datoria noastră, a celor ce trăim sub acoperământul Bisericii lui Hristos și în locurile înalte de înaintașii noștri, să vorbim despre viața, sfințenia înțelepciunea și nevointa duhovnicească a părinților și fraților care s-au savarsit, slujind cu răvna lui Dumnezeu în aceste sfinte manastiri. Este de datoria noastră să le imita osteneala, să le continuăm rugăciunea, să le înnoim jertfa, să le istorisim viața și să le aprindem o candelă sau macar o lumanare la capatai. Că orice rugători, calugarii au fost oameni singuratici, ascunși în Hristos, foarte puțin comunicativi, fără rude, fără prieteni, fără mostenitori, fără talmaci.

Ei singuri și-au însemnat lapidar bucuriile ispitele, gândurile și sfaturile. Au trăit fără martori și s-au îngropat fără bocitoare. De aici și dificultatea pe care o întâmpinăm în demersul de a le cunoaște viața, de a vorbi despre dansii. Dacă lucrul acesta se făcea la vreme, multe nume de calugari aleși ar fi fost izbavite de uitare și poate și calendarul sfinților naționali era mai bogat. Lamentările nu mai ajută la nimic. Este o vină pe care însine trebuie să ne-o asumăm și să o răscumpărăm pe cât ne sta în putință.

Dintre toate, Biserica noastră românească a vorbit cel mai puțin despre ierarhii, slujitorii, calugarii și fiii duhovnicesci care au făcut cinstire acestui popor. Se pare că s-a scris mai mult despre cei necorespunzători. Spiritualitatea românească este cel mai slab reprezentată peste hotare, cel mai puțin cunoscută de celelalte Biserici, de aceea tocmai această carentă încercăm să o remediem aici.

Iată câteva pricini ce ne-au îndreptat și îndemnat să savarsim această modestă lucrare; mai bine puțin decât nimic”.

Ilarion Monahul, Batranul Irodion Kapsaliotul cel nebun pentru Hristos, prietenul de taină al Cuviosului Paisie Aghioritul.